

PARTIZANSKA KNJIGA

Edicija
Tekstopolis
Knjiga 39

PARTIZANSKA KNJIGA

© Srđan Srdić

© za ovo izdanje Partizanska knjiga, 2020.

Ova knjiga je objavljena pomoću sredstava dobijenih na konkursu Pokrajinskog sekretarijata za kulturu i javno informisanje.

POKRAJINSKI SEKRETARIJAT
ZA KULTURU I JAVNO INFORMISANJE

Urednik
Ivan Radosavljević

Srđan Srdić

Ljubavna pesma

Kikinda, 2020.

MORFIJA

*picture this, this unamusing amusement-park
picture me climbing to the top
of the highest attraction
then gliding, sliding, coming down fast
heading for the unavoidable catastrophe
going for a vacation in the belly of the whale
in the belly of the whale*

Markus Jaan

As Long As I Can Hold My Breath (By Night)

Harold Budd

Sanja.

Let prolazi kroza san. Visoko tamo, Kastor sanja Kastora u senkama tla. Gluva je stilistika Kastorovih snova, sakata. Bila bi to ništavna književnost, da mu je do zapisivanja.

Dve je karte Kastor kupio za let:

„Dama će stići.”

I sanja sam. Pre toga se nasmeje.

Dokazivački, evo, dama tek što nije. Javila mi se. Na putu je. Tu je. U isto vreme, stjuardesa voštanih podočnjaka potvrđuje da ga neće buditi šta god se desi, tako glasi ono što Kastor želi; snovi, ne hrana, ne površna interakcija s ostalim letačima. Mada, stjuardesa jeste ponešto nametljiva, mimo distance prirodene toj

esnafskoj fauni, smatra da bi bilo uputno – „Prezalogaji, Kastore, valjaće ti” – i gleda ga onako kako su minule majke gledale leševe vlastite dece tuberkulozne, izložene u sklepanim, sirotinjskim sanducima. Kao hrleći da ugodi, Kastor izbací, uz mericu ironije:

„Da, da, da...”

I ne dospeva da objavi svoju instrukciju o podsvesti kao infuziji, regeneratu, neiscrpnim barelima hranljive, snovne supstance.

„Da, da, da...”, od čoveka koji je više Kafka s oproštajnih fotografija, ili Barouz, dok ga potpomažu u londonskoj šetnji, ili Dilan Karlson, Beket kom naočare za sunce skrivaju sve što živi u ljudskim očima. „Da, da, da...”, od čoveka koji jede vlastite snove; Kastor je umoran i pre sna srećan zbog nogu ispruženih pod sedište nekog ispred, bez obzira na sve ono što trne u njegovim leđima i ramenima, na kočnja zavučena između kostiju i ono malo mesa navučeno preko njih. I fotogrej naočare, zbog neophodne, neophodne nijanse drećućem svetu. I „stetson” natučan do iznad obrva, postarao se Kastor da ga dobavi od trgovaca deficitarnom robom kako bi načinio sebe više karikaturom, holivudski upadljivim, ljubitelj filmova, Kastor, da zabavi pripadajuća ogledala. Markantni putnik sav u lanu, jer *lan je letnji favorit, savršen za tople i vlažne klimatske uslove, opuštenu priroda tkanine savršeno se slaže sa nonšalantnim samopouzdanjem onoga ko takav materijal prihvata i nosi, a kad se dobro nosi lan je savršena tkanina koja vas može voditi kroz zagušljivo vrelo leto*, čitao je Kastor o tome, perverzni pamtilac praznjikavih mantri,

rešen da se drži ponekog kalupa, da nagrdi sebe onoliko koliko će ga nastala fizionomija iz korena osvežiti. U ispijenom predtaktu za decembar koji se nameračio da preleti jednom podnošljivom, trosatnom partijom.

Tako razdrljeni, sedim maljama okovani Kastor, klonuo i skljojkan u sedište, s milimetarski tankim kožnim lančićem oko usahlog vrata, putnik od svetlog lana, nastoji da se dohvati injekcije s belančevinom sna. A od stegnute zadnjice razgoropađenog aviona do razuđenih obronaka podsvesti vodi cev varljivog prečnika, pulsirajući tunel koji kuva od nadošlog, kipućeg pudera, kovitlac crvenkastih čestica, roj koji isključuje upotrebna merila prostora pogrešno nazvanog stvarnim, otapa ono bedne kauzalnosti što u njemu navodno vlada. E, tu, u tom tranzitnom vakuumu, labilnom, nadutom provodniku, Kastor čezne da sanja u crvenom; privremeni zatočenik interludijuma koji odvaja ovo ovde od onog tamo. Go, nalik fetusu, u bezgravitacionoj ampuli, i više nije zatrovan, i više nije bolestan, i njegova ruka, u letelici koja nije san, njegova desna ruka leži na praznom susednom sedištu, kao povučena nadole tučanim tegom, magnetnom buktinjom, njegovi desni prsti dodiruju kožastu opnu praznog susednog sedišta, vrhovima koji pupe od nežnosti.

Na izlazu iz crvenila koje obavlja cev, a ta cev je most, Kastor zalazi u san gde nailazi na Kastora. Kastor deluje zaustavljeno u crvenom mraku nečega što je verovatno napuštena dnevna soba ili hronična insomnija; jedna od njih tera ga da se utisne u rukonaslone mlitave fotelje u koju nemirno tone. Pepeo njegove cigarete pada

na tepih i to kao da je čin obesvećenja; trebalo bi da se tu odigrava nešto porodično, porodična drama, makar, porodično nasilje, neka tanana porodična inscenacija, a ne nedostojna, prljava bezočnost, izubijana svejednost naočigled svih zalutalih koji bi mogli da sanjaju Kastorove snove.

U crvenilo tame, pravo pred očima sanjanog Kastora, upisan je mastodontski televizor, i Kastor uviđa kako Kastor u fotelji sprovodi nešto naučeno, čini mu se da je možda na tragu podvale koju preduzima sanjani Kastor, nečega što nikako ne bi smelo da bude neautentično, pošto je izvorno podsvesno i neizazvano nikakvim pritiscima ni manipulativnim tehnikama. *Déjà vu* na sniženju, rezonuje usnuli Kastor voajer, u snu on je uzdržan i formuliše komentar snovnog toka, neugodni svrab nezadovoljstva.

Divovski televizor isijava scenom stana – ruine, poluosvetljenog doma haotičnog beznada. I nema kreveta u toj galskoj jazbini (zaista, u nju je užlebljen tipičan francuski akumulator, iz doba kad su francuske stvari bile globalno životno bitne), tobož nema mesta za ljubavnike po srči i krhotinama, gde je u zidove ubrizgano meso koje gnjije, i sunce, koliko uspe da prodre svojim kužnim pipcima. Nema mesta; praznina i čaršavi razbacani po rashodovanom nameštaju.

Ušuškan u nekom od džepova vlastitog sna, Kastor sanja Kastora kako puši u fotelji pred ekranom neshvatljivih dimenzija, većim od svih zidova i fasada sagledivih u bilo kom i čijem snu, i sve se to dešava u mraku zadatom prema malograđanskoj dnevnoj sobi.

Nema tu goblena ili brižljivo uštirkanih miljea, ali zaglušuju mirisi koji u tami zuje; lonac pun slatkog kupusa, ili istočnoevropska nedelja popodne koja se tek tako istopila. Kastor s neodgovornom lakoćom pravi procenu o tome da sanjani duvanski dim ne može biti lakši od devet miligrama katrana, mikroskopski manje od jednog miligrama nikotina i deset miligrama ugljen-monoksida. Tek ga to saznanje dovodi do rasterećujućeg i nostalgичnog prepoznavanja. Od tog časa Kastoru lakne; zagrlio bi svoj san da se tako može, odigrao bi trapavi valcer s njim. I on shvati da nema nikakve nepodopštine, da se ne nalazi ni u kakvoj opasnosti, ništa ga ne ugrožava. To je to što jeste. Opet. Odahne. To je to.

Na ekranu se ukaže duh. Kroz sanjanog Kastora, Kastor ugleda duha na ekranu. Provede neki časak u dilemi, otkud mu to, zašto bi to bio duh? Duh se ogrnuo smeđim mantilom nalik na nesuvislu fleku, i ta se nesuvislost naslanja na širok, mesnati zid. Lica obojice Kastora zadobijaju konotaciju zatečenosti. Kastor zna da je to jedva uloga, simulacija, preglumljavanje. I raduje se; prenemaže se, beči, nakvašenim dlanovima trlja oči kako bi se uverio da ne sanja (jeste, to radi) i unutar sebe pocupkuje kao da je genijalno izveo detinjastu majstoriju za koju niko drugi nikada neće saznati. Čak mu dođe i da drekne:

„Duuuuuh!!!”

Ali, to bi bilo suviše.

Duh diše. Kamerom došlepan i približen obojici Kastora, on se ponaša netipično i samovoljno. Diše i

nema glavu. Odnosno, ima je, razloženu u razvodnjenim pikselima. Sudeći po bisti mimo glave, morao bi to da bude muški duh. Ruku aljkavo opuštenih niz telo. Sad ga je moguće sagledati, i on kao da se napaja zidom. Ničeg zloslutnog u njemu, misli usnuli Kastor, ničeg pretećeg. Možda plače.

Nepokretnost figure duha postaje apsolut i ekran je naduven od inherentne statičnosti. Kastor sanja, a to ga ne sprečava da se seti kako je sve ovo već sanjao. Stotinama puta. Zbog toga ga glođe letargični nehaj. I nisu njemu *a priori* poznate sve etape sna – e, to je čarolija! – nego ih čita kao faze otkrivanja. I bude mu prelepo; saglasiti se s nečim. Prepoznati; to bi bilo sve.

Netražen u svojoj fotelji, utonuo u nju, sanjani Kastor svaku novu cigaretu pali prethodnom. Sipljiv kao astmatičari, pregojazni ljudi, kao da mu u stomaku kljucaju boležljive osice. Nestrpljiv je, sljubljen s jednim od mogućih tegobnih čekanja. Kastor ga iz potaje posmatra, njegovu sporohodnu lenjost, sevne mu da bi se od njega, Kastora u fotelji, mogao napraviti solidan daljinski upravljač. Zatim Kastor reaguje:

„Ako diše, nije duh.”

I to ga umereno razgali. Jer, blažena su mesta na kojima logika trijumfuje. I tako retka. Pa bila i tiho odsanjana.

Obojica svesni (svesni!) da je pred njima živi muškarac, a ne duh, Kastor i Kastor doživljavaju neznatnu žanrovsku preorijentaciju.

„To mora da je Pol!”, uskliknuo bi Kastor povodom bezglavog muškarca, da je to deo plana. Tako je s prepoznavanjem; ponekad je ono puka pometenost. Uzrujanost. Isprva nema potkrepljenja tome da je kreatura neko kom je ime Pol, ali Kastor naprosto oseća kako bi to morao da bude on. Biti Pol znači toliko toga neodređenog, etnički nedokučivog u prostiranju čak i prema sakralnoj auri, da ne bi bilo bespredmetno kompresovati ga, reći Polu da niko nije više nego što jeste. Zaslužjiti ga. Zagospodariti njime, ne dati mu da preteruje u svom ekspanzionizmu.

„To si ti, Pole. Bogami jesi.”

Sada već nepovratno zaglavljen u fotelji koja neupadljivo, ali neumitno propada, jer je parket u toj dnevnoj sobi odmenila glibava, močvarna kaša, Kastor se goji, trom i rasejan, njegovi utisci su sporiji od svake hirurgije smisla. Cigarete gasi svuda po fotelji ili, češće, po vlastitim pazusima, testisima, jeziku i očima. Mada izostaje bol, ostaju plikovi i nagorela koža smrdi. Prvo guta opuške i rezignirano stenje. Potom ih baca oko sebe. Močvara ne gori.

Na ekranu žena žuri. Ona zavisi od kolena koja učvršćuju lake, gole noge, sva je u njima, u treperavoj toplini pokreta. Jača od strmoglavog stepeništa, njeno telo grca u plavetnilu, kao klavirska pedala. Kao Harold Bad. U žurbi se neosetno znoji, i tračice parfema lepljivo prijanjaju uz floralne ornamente na predezeniranoj haljinici. Da ima lice, a nema ga, kao što ga ni Pol nema, ono bi moralo da bude zasenčeno obodom damskog šeširića iz onovremenog francuskog magazina.

„Znam te”, oćuti Kastor. „Ti se zoveš Džini. Ili Ženi.” I poludilema ga pribere. „Sad igrāj”, nemo dobaci. „Sijaj.” Uspeva da pronađe okrepljujuće sekunde sanjane zamišljenosti, zatim šapne: „Sad je otvoreno.”

Oba Kastora pred sobom najednom vide ekran koji je podlegao samodeobi i sad se održava ravnotežom dveju identičnih strana. Na levoj vide zvuk Džinine mokraće, jer ona je zaposela toalet u francuskom stanu okamenjenog Pola. Obojica se tope usled razoružavajuće vitalnosti, čina vesele prirodnosti, otud ne zahtevaju da vide; oni slušaju, pevaju. Mora da se zagreva tamo, misle, mora da se zagreva brzinom koja će zderati sve te muzgave pločice sa zidova i bojler će eksplodirati poput ljudskog mozga ili ananasa, neuroni po zamandaljenim vratima, otisci prstiju žene ili devojčice u veštački aromatizovanoj pari.

Iz svog dremljivog zakutka, Kastor ne odmiće pogled s ekrana, mada zna šta će biti, i to je rećenica koju bi on sad nekom rado saopštio: „Ja znam šta će biti”, ne zato što je željan intervencije u tkivu budućnosti, ne bi da kvari, ne bi da se umuva u prvi plan sa svim tim znanjem kog bi se rado otarasio, ne bi on da bude ni šaman, ni tumač. On jednostavno zna šta će biti i voljan je da saopšti ono što je tako, kad je već tako. Prvo ga uzbudi ideja da potapše po ramenu Kastora u fotelji i dođe do kakvog-takvog nekog, ali uskoro odustane.

„Zašto bih?”

Odustane.

Niti jedan od njih dvojice ne uoći kako je ni kad je žena ušla u Polov zaleđeni kadar (ekran je nanovo

celovit). Replike se tiču stanovanja, govori se o tome ko bi od njih dvoje mogao da se nastani na tom mestu i pod kakvim uslovima. „Ova žena se zove Marija”, kaže sebi Kastor, i od tad se ona zove tako, premda se zbog toga ništa manje ne zove Džini ili Ženi. Kastor zna da ona ima još jedno ime koje će doći, pa će sačekati, pritajiti se. Kada bi bilo lica, Kastor zna kakva su to lica, zato što on zna šta će biti, kada bi bilo lica Marija bi imala lice devojčice koja trči. Ona bi podignute glave gledala k Polu, jer je Pol očigledno viši, i to je tako snimljeno zbog pozicije moći koju on u tom položaju sugerise, posle ne. I sve bi moglo da se iščita s njene drhtave brade. A Pol je otekao; razbarušen spolja, on je neuredan iznutra, skicirali su ga kao nemarnog, osionog mužjaka.

Sad, Kastor bi podviknuo Kastoru udavljenom u fotelji, iako nema nikakvog razloga da to uradi, ali ne zna kako se ovaj zove i to je malecka začkoljica. A ne bi da pokuša i pogodi ga nekim od besciljnih nagađanja kakva su „Ej, ti!” ili „Stvore!”, pa čak i „Jazavče!”, jer nije siguran kako bi ovaj mogao da odvrati, a nesklon je šalama na račun onih za koje te šale nisu kao nešto eto takvo, neslani prostakluci benigni, beznačajni. A sve više mu fali neko kom bi mogao da se obrati i kaže mu kako zna šta će biti. Ili, pošto mu se taj toliko puta odsanjani san čini kao nameštaljka i poza, imao bi da kaže kako je sve to jedna nameštaljka i poza. I pretenciozno je. I jeftino, nisko. Tvorci tih prizora su prodavci vrhunskih banalnosti. Rekao bi, da ima kome: „Kakva govsnarija!” Pa čak i: „Kakva egzistencijalistička govsnarija!” Ali, nema kome.

Pol i Džini, Kastor ponovo drži da je ženino ime Džini ili Ženi, pretenduju da dođu do dogovora o tome kako će živeti. Oni su baš tu i dopada im se baš tu, iako nisu računali jedno s drugim tu. Nijedan od Kastora ne čuje bezglave glasove, ipak, obojica su u potpunosti upoznati sa sadržajem razgovora. Pol drži da baš tu ima mesta za oboje i ne uzima u obzir eventualno Džinino neslaganje s predlogom. Njegova mužjačka isključivost pritiska i steže Džini ili Ženi, koja se predaje i podleže hipnotičkoj agresiji.

Sav zadubljen u segment sna na ekranu, Kastor iznervirano odmahuje rukom, poput bioskopskog gledaoca koji je snimljenu fikciju poistovetio sa stvarnošću: „Ma daaaaaaj, ma daaaaaaj!” Poput navijača koji okružuju boksterski ring i sufliraju sudiji da prekine patnje slabijeg rivala, dok ovaj bespomoćno zuri s patosa, onesposobljen. „Kliše, kliše!”, izdire se Kastor a da ga protagonisti ne čuju, kao što ni on ne čuje njih: „Teza! Teatar! Kupleraj!”, za razliku od Kastora u fotelji, koji više ne ostavlja utisak živog čoveka.

Zazvoni telefon. A taman se Kastor odvažio, isplazio jezik i zaglavio dva prsta u uglove usana, klovnovski: „Fuuuuj, odvratno, fuuuuj!”, tako viče. Negde u crevima ekrana nalazi se taj telefon koji zvoni, i Pol podiže slušalicu. Stiže jedna namerna nedorečenost u pogledu Polovog sabesednika koji mora da bude domišljen. Pola to ne zbunjuje, poziv na mestu koje još nije ni njegovo ni Džinino, očekivan je ko zna ko drugi, ne on, stoga odbrusi, ne prenačlašeno, uradi to tako da ostaje nesumnjivo:

„Nema ovde nikoga.”

Od toga se Kastor ukoči i sabere.

„Nema ovde nikoga.”

I nema nikoga. Bude hladno. Hladnoća obuzdava Kastora, suzbija ga i smanjuje mu mogućnosti participacije. Tako. Hladno je. Šta da se radi, kopka ga, šta sad da se radi, da mu je bar priručnik iz prve pomoći, manično trvenje mišica i cvokot zubima.

„Ne znam.” Izgovori Pol.

Kastoru je dosta. Nagledao se i naslušao. Kad bi sad sve prestalo. Kastor sanja i muka mu je od sna, čezne za njegovim završetkom, ali ga i brine ono čemu završeci snova vode.

„Ne znam.” Pol ne zna.

Pol prekida vezu i nasrće na Mariju, Kastor zna da joj je to ime. Nema kreveta i nema vremena, sve je svedeno u devedesetak sekundi; zariven u Mariju naslonjenu na meso jednog od zidova, Pol je siluje i biva mu silovanjem odgovoreno. Njemu je potrebno, dok se Marija brani uzvraćanjem, iracionalnim, instinktivnim, mogla bi da uživa ukoliko ga povredi u apsolutno istoj meri. Oštrina predstave ublažena je stalnim osećanjem vlage, iz zidova, s pokislih pariskih pločnika, s mirišljavih maramica kojima se Džini obrisala pre izlaska iz toaleta. Kastor razmišlja o strasti. Prvo razume. Pa ne razume. Iz razmišljanja sve češće istiskuje Kastora u fotelji, lakmus-Kastora, katalizatora.

Devedesetak sekundi seksa prođe.

Dođe dan u kom mužjak Pol uređuje stanište za svoju ženku i sebe. Stan sada puca pod udarima galskog sunca i Pol puca od zamisli, dekoraterskih, iznenađuje Džini koja mu se vraća i podaje. I Džini ga pita kako se zove.

„Nemam ime.”

Tog trenutka Kastor zna da će morati da Polu pripiše Polovo ime kako bi se snašao u bezizglednim koordinatama.

„Neću da znam tvoje.”

Polova averzija prema imenima kod Kastora izaziva meškoljenje i on se napreže, čini imaginativni napor koji bi morao da ga relaksira, jer se ovako ne može i ovako ne ide i neće ići.

„Nemamo imena. Bez imena ovde. Neću da znam ništa o tebi. Ko si, odakle si, neću da znam ništa. Bićemo ovde i nećemo znati ništa što se dešava napolju. Ovde nam nisu potrebna imena. Zaboravićemo sve, ono što radimo, mesta gde živimo.”

I sve izrečeno se ponavlja, ponavlja, i Džinino ćutanje se ponavlja, i Kastor gleda u mrtvog Kastora u fotelji, od njega se više ničemu ne nada. Zidovi stana u koji je Pol toliko uložio sopću u krvi, krv dolazi odasvud, najpre iz Polovih reči, svaka od njih curi na parket uz krvavi tresak, erupcija krvi koja lipti, Marija ima pištolj i dobija lice, kao što i Pol dobija lice. Kastorovo lice.

Kastor nema ime i pita: „Kako se ti zoveš? Pol? Pavle?” Njegovo lice zgužvano na ekranu, ubijeno, upucano. „Ja znam kako se ti zoveš.” Tutnjava sreće.